

॥ संस्कृत व्याकरणम् ॥

कक्षा-IX, उपसर्गाः

उपसर्गाः — ध्यातुभिः कर्थात् क्रियापदैः साकं यानि विशिष्टपदानि उपयुज्यन्ते । तानि उपसर्गाः इति कथ्यन्ते ।

* उपसर्गाः क्रियापदान् (धातुः) पूर्वम् उपयुज्यन्ते ।

* उपसर्गाणां स्वतंत्रा इतिशक्ति (22) आस्ति ।

1. प्र — प्रभावः, प्रहारः, प्रक्षेपः
2. परा — पराजयः, पराभवः, परामर्शः
3. अप — अपहारः, अपवर्गः, अपयशः
4. सम् — संस्कारः, संहारः, संयमः
5. अनु — अनुकृतिः, अनुगमनम्, अनुशासः
6. वि — विरागः, विकारः, विमर्शः
7. प्रति — प्रतिकूलः, प्रतिकारः, प्रतिज्ञातः
8. अव — आवसरः, आवतरणम्, आवशा
9. निर — निर्झरः, निर्वहनः, निर्गमः
10. दुर् — दुर्बलम्, दुर्गमः, दुर्जनः
11. अभि — अभिप्रायः, अभिधानम्, अभिस्तवनम्
12. आ — आप्वातः, आप्क्षोभः, आकापः
13. नि — नियोगः, निगृहः, निदानम्
14. अधि — अधिभूतः, अधिकाहः, अधिवाप्तः
15. परि — परिजनः, परित्यजः, परिभवः
16. उप — उपकारः, उपदेशः, उपयोगः
17. सु — सुकृतिः, सुगमः, सुयशः
18. कु — कुठर्मः, कुबुद्धिः, कुत्सितः
19. निस् — निस्सन्देहः, निस्सहायः, निस्संकोचः
20. अ — अभावः, अमोघः, असंभवः
21. उत् — उत्सारः, उत्साहः, उत्पानः
22. अति — अतिसारः, अतिपानम्, अतिशयः

— इति —